

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2012 vp

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2011

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä kesäkuuta 2012 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksen vuodelta 2011 (K 5/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen, eduskunnan apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja ja eduskunnan apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus sisältää edellisten kertomusten tavoin oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten puheenvuorot, yleiskatsauksen oikeusasiamiesinstituutioon kertomusvuonna sekä jaksot perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta, oikeusasiamiehen erityistehtävistä salaiseen tiedonhankintaan liittyen ja laillisuusvalvonnasta asiaryhmittäin. Kertomus on kaiken kaikkiaan varsin selkeä esitys oikeusasiamiehen toiminnasta ja laillisuusvalvonnassa esiin tulleista ongelmista. Perustuslakivaliokunta haluaa kiinnittää erityistä huomiota kertomuksessa nyt kolmatta kertaa olevaan jaksoon, jossa on kootusti esitetty keskeisiä puutteita ja parannuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. Puutteiden osalta kysymys on pitkälti rakenteellisiksi luonnehdittavista ongelmista, joiden korjaamiseksi valtioneuvoston ja asianomaisten viranomaisten on

syytä ryhtyä toimenpiteisiin. Perustuslakivaliokunta pitää onnistuneena myös vuoden erityisteemaa (kielelliset oikeudet ja hyvän kielenkäytön vaatimus) käsittelevää jaksoa, jossa on koivasti esitelty teemaa koskevia havaintoja oikeusasiamiehen toiminnan eri osa-alueilta.

Oikeusasiamies Jääskeläinen käsittelee puheenvuorossaan sitä, miten oikeusasiamiehen toimintatapojen kehittämisessä kansalaisnäkökulma on pyritty ottamaan huomioon. Perinteisen jälkikäteisen laillisuusvalvonnan ohella oikeusasiamiehen toiminnassa on viime aikoina korostettu muun muassa konkreettisen ja pikaisen avun antamista, kansalaisten neuvontaa sekä hyvitystä ja sovittelua. Näillä toimintatavoilla oikeusasiamies on pyrkinyt edistämään sellaisen uudenlaisen viranomaiskulttuurin syntymistä, joka palauttaa kansalaisen luottamuksen viranomaisen toimintaan. Tällainen näkökulma ja toimintatapojen muutos vastaa hyvin niihin toiminnan joustavoittamista ja kansalaisnäkökulmaa korostaviin toivomuksiin, joita perustusla-

kivaliokunta on viime aikoina oikeusasiamiehen kertomusten ja oikeusasiamieslain muutosten käsittelyn yhteydessä esittänyt (ks. PeVM 10/2009 vp, s. 3/II ja PeVM 12/2010 vp, s. 4/II).

Oikeusasiamiehen toiminta tilastotietojen valossa

Kertomusvuoden aikana oikeusasiamiehen käsiteltäväksi saapui 4 185 kantelua, mikä on noin sata enemmän kuin edellisenä vuonna. Ratkaisujen kanteluiden määrä (4 385) ylitti edellisen vuoden määrän noin neljällä sadalla.

Vuoden 2008 jälkeen ei kertomuksen mukaan ole vuoden vaihteessa siirtynyt seuraavalle vuodelle yhtään yli kaksi vuotta vanhaa kantelua. Vuoden 2011 päättyessä seuraavalle vuodelle siirtyi kuitenkin vielä 126 yli puolitoista vuotta vireillä ollutta kantelua sekä 279 yli vuoden vireillä ollutta kantelua. Myönteisenä kehityksenä valiokunta pitää tästä huolimatta sitä, että yli vuoden vireillä olleiden kanteluiden määrä vähentyi kertomusvuoden aikana 22 prosentilla. Samoin myönteistä on se, että kantelujen keskimääräinen käsittelyaika näyttäisi tilastojen valossa laskeneen pysyvästi noin puoleen vuoteen.

Valiokunta pitää kansalaisten oikeusturvan ja oikeusasiamiehen toiminnan vaikuttavuuden

kannalta tärkeänä oikeusasiamiehen kansliassa asetettua tavoitetta, jonka mukaan kaikki kantelut käsitellään enintään yhdessä vuodessa. Muun muassa edellä mainittu toimintatapojen kehittäminen ja eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain vuonna 2011 voimaan tulleet muutokset tarjoavat valiokunnan mielestä keinoja kantelujen käsittelyaikojen lyhentämiseen ja pitkään vireillä olleiden kanteluiden määrän vähentämiseen vielä jatkossa. Samalla kanslian voimavaroja voidaan edelleen suunnata lisääntyvässä määrin tarkastuksiin ja omana aloitteena tehtäviin selvityksiin, joiden määrä onkin kertomuksen mukaan kertomusvuonna huomattavasti jo kasvanut edellisvuoteen verrattuna.

Perustuslakivaliokunta ei ole erikseen arvioinut oikeusasiamiehen yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Outi Mäkelä /kok
jäsen. Sauli Ahvenjärvi /kd
Tuija Brax /vihr
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /kok

Kimmo Kivelä /ps
Anna Kontula /vas
Markus Lohi /kesk
Elisabeth Naucclér /r
Tapani Tölli /kesk
Anu Urpalainen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.